

Locatie 'N231/Nieuwkoopseweg',
gemeente Alphen aan den Rijn.
Een inventariserend veldonderzoek.

STAR 262
2009

E. Jacobs

Colofon

Opdrachtgever
Iv-Infra bv

Datum
februari 2010

Versie
definitief

Auteur
E. Jacobs

Bestandsnaam
09051.standaardrapport.def.wpd

Projectcode Jacobs & Burnier
09051

Projectleider
E. Jacobs

ISBN-nummer
978-90-8762-158-2

Jacobs & Burnier
archeologisch projectbureau

adres
Veemarkt 186
1019 DG Amsterdam

telefoon
020 - 4637300

fax
020 - 4637277

e-mail
info@jacobs-burnier.nl

Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau V.O.F. aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

Inhoudsopgave

Administratieve gegevens	1
1. Inleiding	2
2. Onderzoeksopdracht	3
3. Bureauonderzoek	4
3.1 Werkwijze	4
3.2 Afbakening onderzoeksgebied	4
3.3 Huidige en toekomstige situatie onderzoeksgebied	4
3.4 Landschappelijke en aardwetenschappelijke context	4
3.5 Historisch gebruik en bekende archeologische waarden	5
3.6 Verwachte archeologische waarden	7
4. Booronderzoek	8
4.1 Werkwijze	8
4.2 Resultaten	8
5. Conclusie	10
6. Advies	11
Literatuur	12
Verantwoording	13
Afbeeldingen	13
Bestanden	13

Jaren	Archeologische perioden		Geologische perioden
1500	Nieuwe tijd		H O L O C E E N
450 na Chr.	Middeleeuwen	Laat	
		Vroeg	
12 voor Chr.	Romeinse tijd	Laat	
		Midden	
		Vroeg	
800	IJzertijd	Laat	
		Midden	
		Vroeg	
2000	Bronstijd	Laat	
		Midden	
		Vroeg	
5300	Neolithicum	Laat	
		Midden	
		Vroeg	
8800	Mesolithicum	Laat	
		Midden	
		Vroeg	
voor 300.000	Paleolithicum	Laat	P L E I S T O C E E N
		Midden	
		Vroeg	

Archeologische perioden en aanvang tijdvakken in jaren

Administratieve gegevens

Opdrachtgever

Iv-Infra bv
Postbus 1155
3350 CD Papendrecht
contactpersoon
Dhr. W. van der Marel
Tel. 078 - 6448111

Uitvoerder

Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau
Veemarkt 186
1019 DG Amsterdam
contactpersoon
Dhr. E. Jacobs
Tel.: 020 - 4637300

Bevoegd gezag

Provincie Zuid-Holland
Bureau Cultuur
Postbus 90602
2509 LP Den Haag
contactpersoon
Dhr. R.H.P. Proos
Tel.: 070 - 4418445

Locatie

gemeente
Alphen aan den Rijn
plaats
Alphen aan den Rijn
toponiem
N231/Nieuwkoopseweg

Kaartblad

31C

RD-coördinaten

NW 107505 / 461050
NO 107532 / 461038
ZO 107530 / 461030
ZW 107501 / 461042

Archisnummers

meldingsnr.: 37530
onderzoeksnr.: 28369

J&B-projectgegevens

projectcode: 09051
veldteam: C.Y. Burnier en H. Van Klaveren
uitwerking: E. Jacobs

1. Inleiding

In opdracht van Iv-Infra bv is 20 oktober 2009 door Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau op de locatie 'N231/Nieuwkoopseweg', gemeente Alphen aan den Rijn, provincie Zuid-Holland een archeologisch vooronderzoek uitgevoerd.

Aanleiding voor het onderzoek vormt de voorgenomen ontwikkeling van de locatie, waarbij de ondergrond verstoord zal worden.

Op zowel de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) als de Cultuur Historische Waardenkaart van de provincie Zuid-Holland maakt de locatie evenwel deel uit van een zone waar een middelhoge archeologische verwachting aan is toegekend.

Op basis van deze toegekende verwachtingswaarde is, in het kader van de voorgenomen ontwikkeling, door het bevoegd gezag het laten uitvoeren van een archeologisch (voor)onderzoek verplicht gesteld.

Het voorliggende rapport beschrijft de resultaten van het in het kader hiervan uitgevoerde gecombineerde bureau- en inventariserende veldonderzoek middels grondboringen.

2. Onderzoeksopdracht

In het ten behoeve van het onderzoek geformuleerde Plan van Aanpak (Jacobs 2009) zijn de volgende doelstellingen voor het onderzoek geformuleerd:

- het vaststellen of, en zo ja waar, sprake is van een ongestoorde natuurlijke bodemopbouw;
- het verkrijgen van inzicht in de aan- of afwezigheid van archeologische waarden in de ondergrond;
- het op basis van de resultaten formuleren van een advies voor eventueel noodzakelijk vervolgonderzoek.

Ten behoeve van het bereiken van bovengenoemde doelstellingen is een gecombineerd bureau en inventariserend veldonderzoek middels grondboringen verricht.

De keuze voor deze methode voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen is gebaseerd op het gegeven dat booronderzoek een geschikte methode vormt voor het opsporen van vindplaatsen, die zich kenmerken door een archeologische laag of een vondststrooiing met een voldoende hoge dichtheid (Tol e.a. 2006). Op basis van de aanname dat op de locatie mogelijk sprake zou kunnen zijn van archeologische waarden uit de perioden van de Late Prehistorie tot en met Vroege Middeleeuwen, zou op de hier besproken locatie zeer waarschijnlijk aan deze voorwaarden worden voldaan (zie paragraaf 3.6).

Bij het uitvoeren van booronderzoek wordt binnen de beroepsgroep verder een onderscheid gemaakt tussen een verkennende en een karterende fase. Een verkennende fase richt zich met name op het verkrijgen van informatie over de bodemopbouw in een gebied en het verwerven van inzicht in de eventuele verstoringsgraad. Een karterend booronderzoek richt zich op het toetsen van een specifieke verwachting en het vaststellen van de aan- of afwezigheid van vindplaatsen (Tol e.a. 2006). Op basis van het feit dat het hier beschreven onderzoek zich voornamelijk richt op het toetsen van een specifieke verwachting alsook het aantal boringen in relatie tot de omvang van de locatie kan het als een verkennend booronderzoek betiteld worden.

In overeenstemming met de in de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA 3.1) genoemde specificaties is het onderzoek aangemeld bij het Centraal Archeologisch Informatiesysteem (Archis II). Op basis van deze aanmelding zijn de resultaten van het onderzoek binnen dit systeem geregistreerd onder onderzoeksnummer 28369.

3. Bureauonderzoek

3.1 Werkwijze

Het bureauonderzoek is uitgevoerd ten behoeve van het verkrijgen van informatie over zowel de aanwezige, als de verwachte archeologische waarden. Tevens geeft het bureauonderzoek inzicht in de geologische, geomorfologische en bodemkundige opbouw van het gebied.

Voor het uitvoeren van het bureauonderzoek is gebruik gemaakt van de door de opdrachtgever verstrekte informatie, de Cultuur-Historische kaart, provincie Zuid-Holland, gegevens uit de centrale archeologische database (Archis II) en relevante literatuur.

3.2 Afbakening onderzoeksgebied

Het plan- en tevens onderzoeksgebied bevindt zich aan de oostzijde van het Aarkanaal, op de kruising van de N207 met de N231. De omvang ervan bedraagt circa 250 m² (afb. 2).

3.3 Huidige en toekomstige situatie onderzoeksgebied

Op dit moment is het onderzoeksgebied in gebruik als groenstrook en voorzien van gras en diverse bomen.

NAP-hoogte maaiveld:	1,27 m - NAP tot 0,69 m - NAP (boringen)
Grondwatertrap:	II

De voorgenomen ontwikkeling omvat een uitbreiding van de direct naast het plangebied gelegen carpoolplaats. Informatie over de exacte diepte tot waarop grondverstorende activiteiten zullen plaatsvinden, is op dit moment nog niet exact bekend.

3.4 Landschappelijke en aardwetenschappelijke context

De opbouw van de bodem in de regio is in hoge mate bepaald door de Oude Rijn, die in het Midden-Holoceen de belangrijkste loop van het Rijnsysteem vormde.

De Rijn vormde destijds evenwel geen eenduidige stroom, maar bestond uit verschillende riviertakken, die zich in de loop van de tijd verlegden en die in belangrijkheid verschilden (Berendsen & Stouthamer 2001).

Voordat deze in de Late Middeleeuwen bedijkt werden, hadden zij vrij spel en traden veelvuldig buiten hun oevers, waarbij zij ook hun loop wijzigden. Tijdens overstromingen werd zand en klei vanuit de bedding het omliggend land ingevoerd. Buiten de stroomgordel nam de stroomsnelheid en dus de transportkracht van het water daarbij snel af (Berendsen 2004). Als gevolg hiervan sedimenteerde het meeste materiaal, waaronder de zwaarste deeltjes zoals zand, in een zone dichtbij de rivier. Het resultaat hiervan was het ontstaan van oeverwallen aan weerszijden van de bedding. Oeverwallen zijn zeer flauw hellende welvingen, die bij elke overstroming verder opgehoogd werden. Naarmate de ophoging voortduurde, werd steeds fijnkorreliger materiaal op de oeverwallen afgezet. Wanneer na het maximum van een overstroming het waterpeil daalde, werd het water in de overstroomde vlakte door de droogvallende oeverwallen afgesneden van de rivier. Op de riviervlakte konden in het rustige water de fijnste sedimentdeeltjes, zoals klei, bezinken. De riviervlakte ligt enigszins hol en wordt daarom kom genoemd.

Op wat grotere afstand van de rivieren werd geen klei meer afgezet. In kommen, die lange tijd van het jaar onder water stonden, vormden zich moerassen. Omdat de plantenresten in dit natte milieu nauwelijks vergingen, trad hier veenvorming op. Aangezien het water in de kommen regelmatig werd ververs, kwamen hier hoofdzakelijk voedselrijke veensoorten voor, vooral bosveen. Buiten het bereik van de grote rivieren, waar het veen aangewezen was op regenwater, ontwikkelden zich onafhankelijk van het grondwater voedselarme veenmosvenen (Berendsen 2004).

De moerassen zelf werden ontwaterd door veenstromen, die uitmondden in de Oude Rijn (Berendsen 2004). Tijdens hoog water werd langs deze riviertjes vanuit de Oude Rijn klei afgezet.

De hier besproken onderzoekslocatie is gelegen op de afzettingen van een dergelijke opgevulde veenstroom, de Aar (Berendsen & Stouthamer 2001). De exacte ouderdom of hoogteligging van de top van de daaraan gerelateerde afzettingen is niet bekend.

De Oude Rijn zelf functioneerde van 3500 voor Chr. tot 1122 na Chr. De top van de bijbehorende afzettingen, waarop sporen uit de periode van het Neolithicum tot en met de Middeleeuwen zijn aangetroffen bevindt zich op een diepte van 1,0 m + tot 2,2 m - NAP (Berendsen & Stouthamer 2001).

Het einde van de rivieractiviteit van de Oude Rijn is gerelateerd aan het in de Late Middeleeuwen afdammen van de Kromme Rijn waarmee de rivier stroomopwaarts in verbinding stond. Rond het begin van de jaartelling was er evenwel al een verbinding tussen de Rijn en de Maas tot stand gekomen, die ertoe had geleid dat de hoofdafvoer van de Rijn via het Maasestuarium ging lopen (De Mulder et al. 2003). Mede door verzanding van de bovenloop nam de betekenis van de Oude Rijn daardoor al voorafgaand aan het moment van afdammen geleidelijk af.

Op de bodemkaart binnen het Archeologisch Informatiesysteem (Archis II) is de ondergrond aangegeven als Liederdgrond, klei (pRv81). Dit houdt in dat sprake is van een klei- op veengrond, die wordt afgedekt door een goed veraarde toplaag van 0,40 tot 0,80 cm dik.

3.5 Historisch gebruik en bekende archeologische waarden

Historisch gebruik

Vanwege hun relatief hogere ligging en zandige ondergrond vormden de oeverwallen en de stroomruggen in het verleden aantrekkelijke bewoningslocaties. In de regio vond op de tot de Oude Rijn behorende afzettingen bewoning en akkerbouw plaats vanaf het Neolithicum, waarna in feite sprake is geweest van onafgebroken gebruik tot in het heden.

Informatie over de bewoning gedurende de Prehistorie is evenwel beperkt. Pas vanaf de Romeinse tijd (12 voor Chr. - 450 na Chr.) ontstaat een duidelijker beeld van de bewoning in de regio.

Zo vormde de Oude Rijn in de eerste eeuwen van onze jaartelling de rijksgrens, de zogenoemde Limes, van het Romeinse rijk. De delen ten zuiden van de rivier behoorde tot het Romeinse rijk, terwijl de gebieden ten noorden ervan tot het zogenoemde vrije Germanië behoorde. De verdediging van de grens, die de zuidoever van de rivier volgde, bestond uit een serie forten, zogenoemde castella, en wachttorens die via een verharde weg met elkaar verbonden waren. De forten bevonden zich daarbij veelal op locaties waar zijrivieren in de Oude Rijn uitmonden. Dit betroffen namelijk strategisch belangrijke plaatsen omdat de zijriviertjes verbindingroutes vormden met de gebieden ten noorden van de Rijn die door het overvloedige veen verder moeilijk doordringbaar waren.

Te Alphen werd in 41 na Chr. begonnen met de aanleg van een dergelijk grensfort, het castellum Albaniana. Buiten het fort lag een bijbehorende nederzetting, de zogenaamde vicus.

De in dit rapport besproken onderzoekslocatie lag in de Romeinse Tijd evenwel aan de noordzijde van de Limes en behoorde formeel tot het vrije Germanië. Wel was het zo dat ook een brede strook op de noordoever van de Rijn door de Romeinen gecontroleerd werd en bestemd was voor gebruik door soldaten.

Hoewel het de inheemse bevolking aanvankelijk niet was toegestaan zich te vestigen op de noordelijke oever van de Oude Rijn zijn er aanwijzingen dat de Romeinen vanaf de 2de eeuw na Chr. wel toestemming gaven onder de voorwaarde dat de kolonisten trouw aan Rome waren (Bechert & Willems 1995). In de loop van de 3de eeuw na Chr. werden als gevolg van een toenemende druk en vijandigheden van stammen ten noorden van de Rijn de forten

langs de Beneden-Rijn vanaf de afsplitsing van de Waal tot aan de kust vrijwel geheel verlaten. Ook aan het gebruik van het fort te Alphen kwam tussen 240 en 280 na Chr. een einde (Bechert & Willems 1995)

Waarschijnlijk was in de daarop volgende eeuwen sprake van een beperkte mate van bewoning in de regio. Archeologische vondsten wijzen o.a. op een verspreid en sporadisch gebruik van de in het veengebied aanwezige oeverwallen.

Pas in de loop van de 9de eeuw was zeker weer sprake van bewoning op de oevers van de Rijn. In de loop van de daarop volgende eeuwen breidde deze bewoning zich verder uit, getuige de vondst van een 11de eeuwse kerkhof nabij de huidige Adventskerk te Alphen.

In 960 AD wordt in een register van de St. Maartenskerk te Utrecht gesproken over het bestaan van twee stukken land onder Alphen: 'in Alfria due partes ville', waarna vervolgens in 1113 het bestaan van enige kleine boerderijtjes bevestigd wordt. In 1200 komt het gebied rond Alphen in bezit van de Hollandse graven, daarvoor was dit in bezit van de bisschop van Utrecht. Tussen 1200 en 1300 vonden vervolgens grote verveningen plaats, waardoor tussen de Rijndijk en Aarlanderveen-dorp een groot meer ontstond. In 1250 wordt er in de bronnen gesproken over de aanwezigheid van een 'Hof van Alphen', dat gelegen zou zijn aan de zuidelijke oever van de Molenvliet, nabij de locatie waar deze in de Rijn uitmondt. In 1274 werd op de locatie van de huidige Adventskerk een kerk aan de heilige Bonifatius gewijd. In 1494 telde Alphen ongeveer 335 inwoners (www.histveralphenandenrijn.nl). In de 17de eeuw brak voor Alphen een periode van bloei aan vanwege de centrale ligging van de stad op een knooppunt van land- en waterwegen.

In 1918 werden de gemeenten Alphen, Aarlanderveen en Oudshoorn samengevoegd en kreeg het de huidige naam. Vanaf 1950 breidde de stad zich uit, o.a. aan de noordzijde nabij de hier besproken onderzoekslocatie. In 1964 sloot vervolgens de gemeente Zwammerdam zich bij Alphen aan den Rijn aan.

Op de Kaart van Rijnland van Jan Jansz. Dou en Steven van Brouckhuizen uit 1647 is de locatie onbebouwd en gelegen op de grens van de Cortsteekterpolder en de Noordentse polder (afb. 3.1).

De kadastrale minuut van 1811 - 1832 (afb. 3.2) laat zien dat de locatie dan onbebouwd is en gelegen ter hoogte van de afsplitsing van de Oude of Kromme Aar met het Aarkanaal. Met de aanleg van laatstgenoemde werd al in 1657 begonnen.

De Militair Topografische kaart van 1881 (afb. 3.3) toont direct ten zuiden alsook ten noorden van de locatie bebouwing. Het onderzoeksgebied zelf is evenwel nog steeds alleen in gebruik als weiland.

Nog voor 1950 werd vervolgens ter hoogte van de onderzoekslocatie de huidige M231/Nieuwkoopseweg aangelegd.

Bekende archeologische waarden

Op zowel de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) als de Cultuur Historische Kaart van de provincie Zuid-Holland maakt de locatie vanwege de ligging op geulafzettingen deel uit van een zone waar een middelhoge archeologische verwachting aan is toegekend.

Op de locatie zelf is tot op heden geen archeologisch onderzoek verricht. Wel staan binnen het Archeologisch Informatiesysteem (Archis II, oktober 2009) voor de omgeving enkele onderzoeken geregistreerd. Deze worden in het onderstaande kort besproken. De nummers tussen haakjes verwijzen daarbij naar de codes waaronder de desbetreffende gegevens geregistreerd staan (afb. 4).

Zo staat circa 1000 m ten noord(oosten) een booronderzoek aangemeld voor een terrein dat, net als de hier besproken locatie, gelegen is op afzettingen van de veenstroom de Aar (meldingsnr. 16217/onderzoeksnr. 13680). Bij het onderzoek zijn evenwel geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden aangetroffen.

Voor een direct ten westen van bovengenoemd terrein gelegen locatie staat ook een booronderzoek aangemeld (meldingsnr. 15558). Onduidelijk is of dit onderzoek reeds is uitgevoerd en wat de resultaten eventuele zijn.

Dit geldt ook voor een grootschalig booronderzoek op een locatie circa 100 ten zuidwesten van het hier besproken onderzoeksgebied (meldingsnr. 27035).

3.6 Verwachte archeologische waarden

Op basis van het feit dat de locatie gelegen is op afzettingen van de veenrivier De Aar is in principe sprake van een middelhoge kans op de aanwezigheid van archeologische waarden.

Dit vanwege het feit dat dergelijke afzettingen vanwege hun samenstelling en relatief hogere ligging in het landschap veelal als vestigingslocatie door de mens werden uitgekozen.

De exacte vormingsgeschiedenis en hoogteligging van de afzettingen is evenwel onbekend en het is dan ook niet duidelijk in hoeverre de afzettingen van de Aar in het verleden door de mens benut zijn.

Vooralsnog moet op de locatie rekening gehouden worden met de mogelijke aanwezigheid van sporen en vondsten uit de periode van de Late Prehistorie tot en met Vroege Middeleeuwen, waarbij de mogelijke aanwezigheid van nederzettingssporen niet uitgesloten kan worden.

Aanwezigheid van sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd wordt vooralsnog laag ingeschat. Dit vanwege het feit dat de locatie buiten de laat-middeleeuwse kern van Alphen aan den Rijn is gelegen en kaartmateriaal uit de Nieuwe tijd laat zien dat het terrein tot in de 20ste eeuw onbebouwd was.

4. Booronderzoek

Conform het Plan van Aanpak (PvA, Jacobs 2009) is op 20 oktober 2009 een inventariserend veldonderzoek middels grondboringen verricht.

4.1 Werkwijze

Tijdens het booronderzoek zijn door een veldteam, bestaand uit drs. C.Y. Burnier en drs. H. Van Klaveren, handmatig vier grondboringen uitgevoerd (afb. 2).

Locatie van de boringen is daarbij sterk bepaald door de vele kabels en leidingen, die het terrein doorsnijden.

Bij de boringen is, in overeenstemming met het PVA, gebruik gemaakt van een boor met een diameter van 7 cm. Vanaf circa 1,50 m - mv is vanwege het bereiken van natuurlijke, niet menselijke beïnvloede afzettingen gebruik gemaakt van een guts.

Ter plaatse van boring 1 kon, ondanks herhaalde pogingen, vanwege de aanwezigheid van puin in de ondergrond niet dieper geboord worden dan 1 m - mv. Boring 2 kon vanwege de aanwezigheid van een recent zandpakket niet dieper gezet worden als 2,10 m - mv. Dit vanwege het feit dat het boorgat vanwege de zandigheid van het sediment dichtvloeide. Boring 3 en 4 konden evenwel tot op een diepte van respectievelijk 4 m - mv en 4,60 m - mv doorgezet worden. Zowel de diepte als het aantal boringen voldoet hiermee aan de eisen van de provincie Zuid-Holland

De boorkernen zijn verbrokkeld en met het blote oog geïnspecteerd op de aanwezigheid van archeologische indicatoren, zoals houtskool, (verbrand) bot, aardewerk, vuursteen e.d.

De X- en Y-waarden van de boorlocaties zijn ingemeten met behulp van een meetlint en gekoppeld aan de op de locatie aanwezige bebouwing.

De Z-waarde is bepaald door middel van een waterpasinstrument. Hierbij is gebruik gemaakt van een NAP-punt aan de gevel van het pand Oost-Kanaalweg 3 te Alphen aan den Rijn. De hoogte van dit punt (031C0218) bedraagt 1,062 m - NAP en is voor het laatst gecontroleerd op 2007-08-12.

Uit de verkregen hoogtematen blijkt dat de maaiveldhoogte op de onderzoekslocatie varieert van 1,27 m - NAP tot 0,69 m - NAP. Deze variatie in hoogte hangt samen met de huidige inrichting van de locatie en heeft geen archeologische of geologische betekenis.

Bij het digitaliseren van de veldgegevens is gebruik gemaakt van het programma AutoCad 2000. De resultaten van de boringen zijn vastgelegd in een digitaal bestand (Quatro-pro 9, uitwisselbaar met Excell).

4.2 Resultaten

4.2.1 Geologie

Aan de hand van de boorresultaten kan een ideaalprofiel samengesteld worden, waarbinnen drie eenheden onderscheiden kunnen worden. Deze worden in het onderstaande van oud naar jong besproken (afb. 5).

Eenheid 1, de onderste eenheid, is alleen bij de boringen 3 en 4 aangesneden, en betreft een gelaagd pakket klei met een daarin ingeschakeld veenpakket (eenheid 2, zie onderstaande). De onderzijde van eenheid 2 bestaat uit een minimaal 0,65 m dik pakket (licht)grijze, matig siltige klei met rietresten, terwijl de bovenzijde ervan uit matig tot sterk venige bruine klei bestaat. De top van eenheid 1 varieert van 2,79 m - NAP (boring 3) tot 2,87 m - NAP (boring 4). Dit betreft evenwel niet de oorspronkelijke top aangezien deze als gevolg van de aanleg van de huidige N231/Nieuwkoopseweg verstoord is.

Op basis van de samenstelling en landschappelijke ligging wordt eenheid 1 geïnterpreteerd als vanuit de nabij gelegen rivieren en geulen, vermoedelijk de Aar, afgezette komafzettingen. Deze behoren tot de Formatie van Echteld (Berendsen 2004).

Eenheid 2 betreft een in eenheid 1 ingeschakeld matig kleiig veenpakket met een dikte van maximaal 0,80 m.

Op basis van de stratigrafische positie wordt eenheid 2 geïnterpreteerd als een pakket Hollandveen, Formatie van Nieuwkoop.

Eenheid 3, de bovenste eenheid, bestaat uit een maximaal 2,10 m dik gelaagd pakket van zand en klei. Verspreid in het pakket is sprake van het voorkomen van baksteenfragmenten en bij boring 1 en 2 zelfs van grote fragmenten puin. Verder is bij boring 4 een enkel pijpenkopfragment aangetroffen.

Op basis van de gelaagde samenstelling en het voorkomen van baksteenpuin gaat het hier om in het kader van de aanleg van de N231 opgebrachte en verstoorde grond.

4.2.2 *Archeologie*

Tijdens het booronderzoek is een pakket komklei met een daarin ingeschakeld pakket Hollandveen aangeboord, eenheid 1 en 2. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden in of aan de top van eenheid 1 en 2 zijn niet aangetroffen.

Hier bovenop bevindt zich een maximaal 2,10 m dik pakket verstoorde en opgebrachte grond, eenheid 3. Aangenomen mag worden dat de vorming ervan samenhangt met de aanleg van de Nieuwkoopseweg in de eerste helft van de vorige eeuw. Bij boring 4 is in dit pakket een fragment van een pijpenkop aangetroffen. Deze kan op basis van zijn ovoïde vorm globaal in de periode 1740 - 1840 gedateerd worden (Duco 1987). Vanwege de ligging ervan in een pakket verstoorde grond is de vondst van elders aangevoerd en is de archeologische waarde ervan gering.

Samenvattend kan gesteld worden dat op de onderzoekslocatie geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden zijn aangetroffen.

5. Conclusie

Het bureauonderzoek heeft uitgewezen dat de onderzoekslocatie gelegen is op afzettingen van de veenrivier De Aar. Op basis hiervan wordt aan de locatie een middelhoge kans ten aanzien van de aanwezigheid van archeologische waarden toegekend.

Dit vanwege het feit dat dergelijke afzettingen vanwege hun samenstelling en relatief hogere ligging in het landschap veelal als vestigingslocatie door de mens werden uitgekozen.

De exacte vormingsgeschiedenis en hoogteligging van de afzettingen is evenwel onbekend en het is dan ook niet duidelijk in hoeverre de afzettingen van de Aar in het verleden door de mens benut zijn.

De mogelijke aanwezigheid van sporen en vondsten uit de periode van de Late Prehistorie tot en met Vroege Middeleeuwen kan echter niet uitgesloten worden.

Aanwezigheid van sporen uit de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd daarentegen kon als laag ingeschat worden. Dit vanwege het feit dat de locatie buiten de laat-middeleeuwse kern van Alphen aan den Rijn is gelegen en kaartmateriaal uit de Nieuwe tijd laat zien dat het terrein tot in de 20ste eeuw onbebouwd was.

Het naar aanleiding van bovenstaande opgestelde verwachting uitgevoerde booronderzoek heeft uitgewezen dat de ondergrond ter plaatse uit een pakket komklei bestaat met een daarin ingeschakeld pakket Hollandveen, eenheid 1 en 2. Aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden in of aan de top van eenheid 1 en 2 zijn niet aangetroffen.

Hier bovenop bevindt zich een maximaal 2,10 m dik pakket verstoorde en opgebrachte grond, eenheid 3. Aangenomen mag worden dat de vorming ervan samenhangt met de aanleg van de Nieuwkoopseweg in de eerste helft van de vorige eeuw. Bij boring 4 is in dit pakket een pijpenkop aangetroffen, die globaal in de periode 1740 - 1840 gedateerd kan worden. Gezien de ligging ervan in een pakket verstoorde grond is de vondst van elders aangevoerd en is de archeologische waarde ervan gering.

Samenvattend kan gesteld worden dat op de onderzoekslocatie geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden zijn aangetroffen.

6. Advies

Tijdens het booronderzoek zijn op de onderzoekslocatie geen aanwijzingen voor de aanwezigheid van archeologische waarden aangetroffen.

Gezien deze resultaten wordt geen verder archeologisch onderzoek aanbevolen.

Mochten tijdens de voorgenomen ontwikkeling alsnog (toevals)vondsten worden gedaan, dan dienen deze direct aan het bevoegd gezag gemeld te worden.

Over de onderzoeksresultaten en het daarop gebaseerde advies dient evenwel contact opgenomen te worden met het bevoegd gezag, de provincie Zuid-Holland.

Literatuur

ANWB 2002: *Topografische Atlas Nederland 1:50.000*. ANWB bv, Den Haag.

Bechert, T. & W.J.H. Willems, 1995: *De Romeinse rijksgrens tussen Moezel en Noordzeekust*, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2004: *De vorming van het land, Inleiding in de geologie en de geomorfologie*, Assen.

Berendsen, H.J.A. & Stouthamer, E., 2001: *Palaeogeographic development of the Rhine-Meuse delta, The Netherlands*, Assen.

Duco, D.H., 1987: *De Nederlandse kleipijp, handboek voor dateren en determineren*, Leiden.

Jacobs, E, 2009: Plan van Aanpak voor de uitvoering van een archeologisch vooronderzoek middels grondboringen op de locatie 'N231/Nieuwkoopseweg', gemeente Alphen aan den Rijn, provincie Zuid-Holland, *intern document Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau*, Amsterdam.

KNA, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie, versie 3.1*, SIKB, Gouda.

Mulder de, E.E.J., Geluk, M.C., Ritsema, I.L., Wetserhof, W.E., Wong, T.E., 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/ Houten.

Tol, A.J., J.W.P. Verhagen, M. Verbruggen, 2006: *Leidraad inventariserend veldonderzoek, deel: karterend booronderzoek*, SIKB, Gouda.

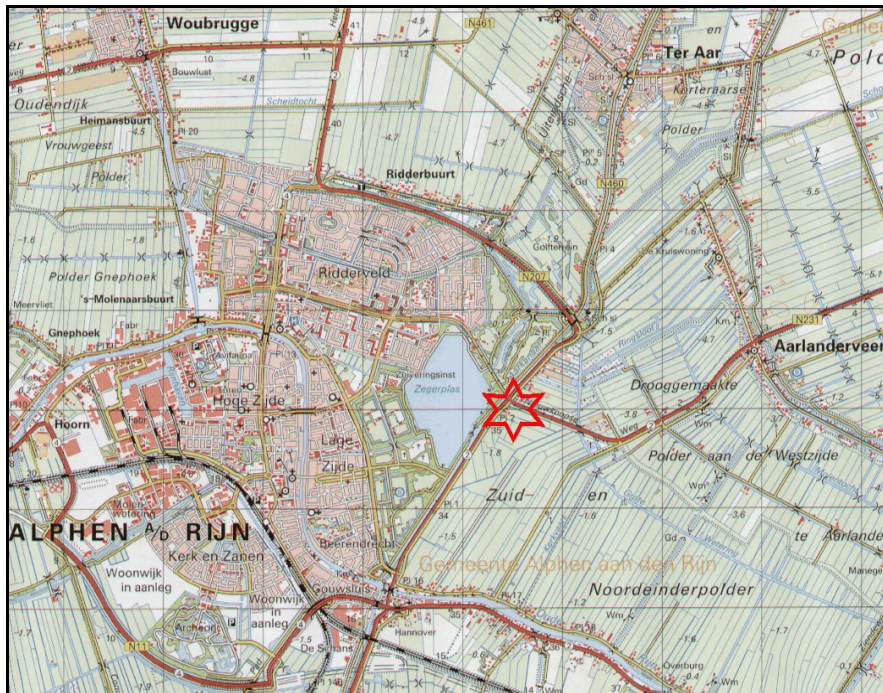
Verantwoording

Afbeeldingen

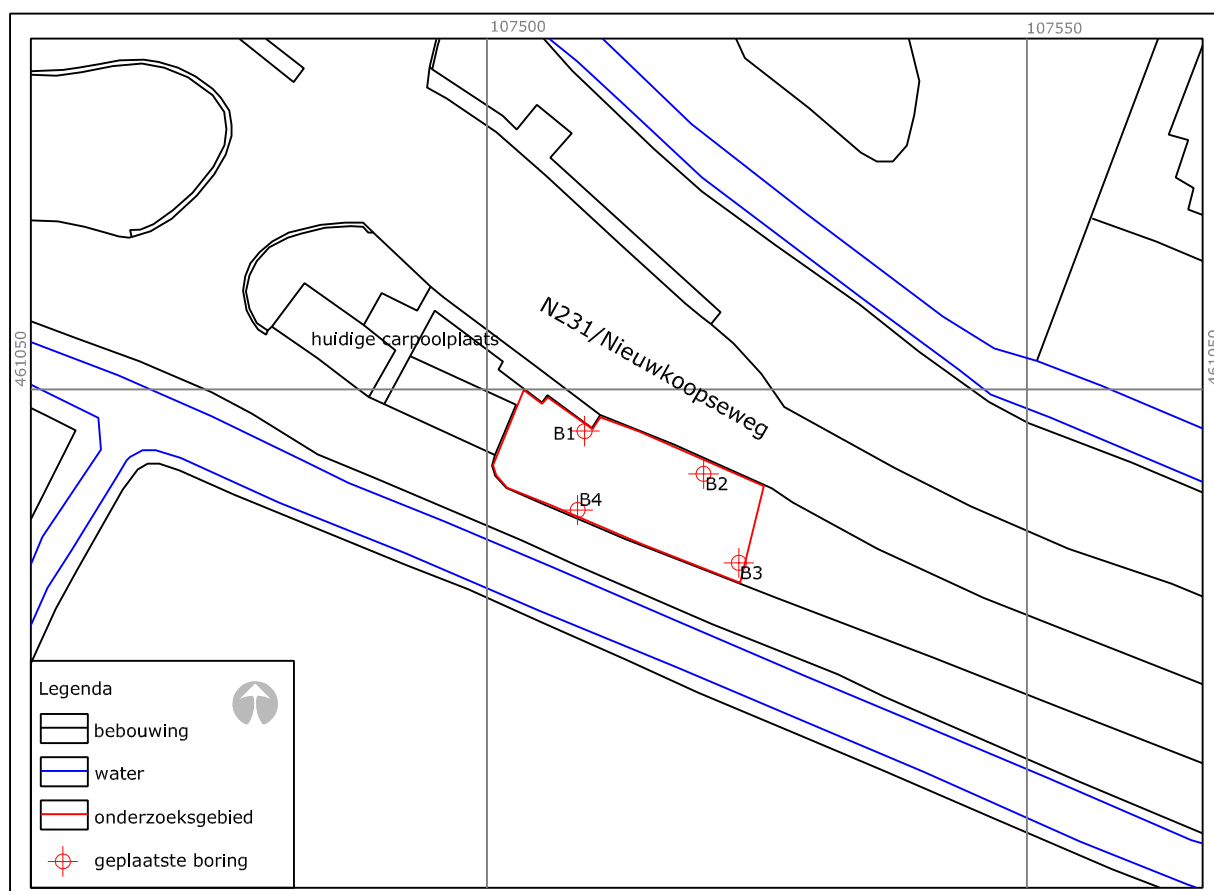
- afb. 1: Locatie onderzoek, *Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau en ANWB 2002*
- afb. 2: Onderzoekslocatie en boringen, *Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau*
- afb. 3.1: Uitsnede Kaart van Rijnland van Jan Jansz. Dou en Steven van Brouckhuuzen, 1647, *bron: www.beeldbank.nationaalarchief.nl*
- afb. 3.2: Uitsnede Kadastrale Minuut 1811 - 1832, *bron: www.watwaswaar.nl*
- afb. 3.3: Uitsnede Militair Topografische kaart 1881, *bron: www.watwaswaar.nl*
- afb. 4: Uitsnede Archis II, *bron: Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed*
- afb. 5: Boorstaten, *Jacobs & Burnier, archeologisch projectbureau*

Bestanden

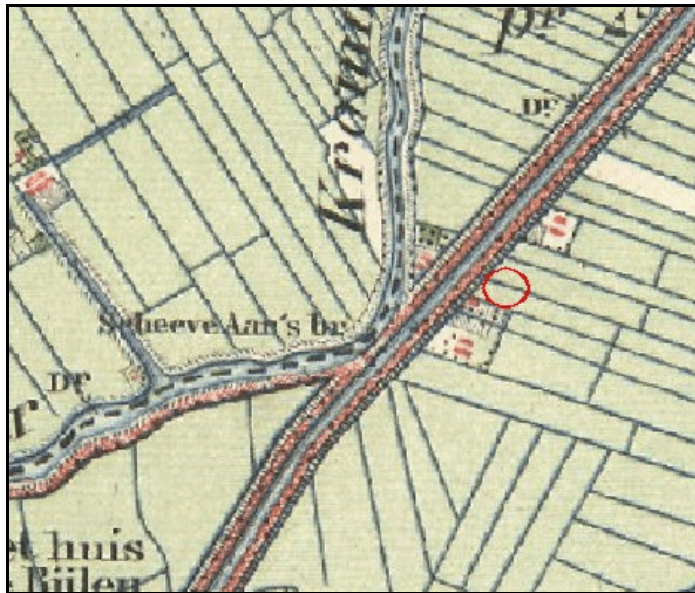
09051.standaardrapport.def.wpd
09051.standaardrapport.afbeelding01.def.wpd
09051.standaardrapport.afbeelding02.def.dwg
09051.standaardrapport.afbeelding03.def.wpd
09051.standaardrapport.afbeelding04.def.pdf
09051.standaardrapport.afbeelding05a.def.dwg
09051.standaardrapport.afbeelding05b.def.dwg

Afb. 1: Onderzoekslocatie op beide kaarten in rood aangegeven.

Afb. 2: Onderzoekslocatie en geplaatste boringen.

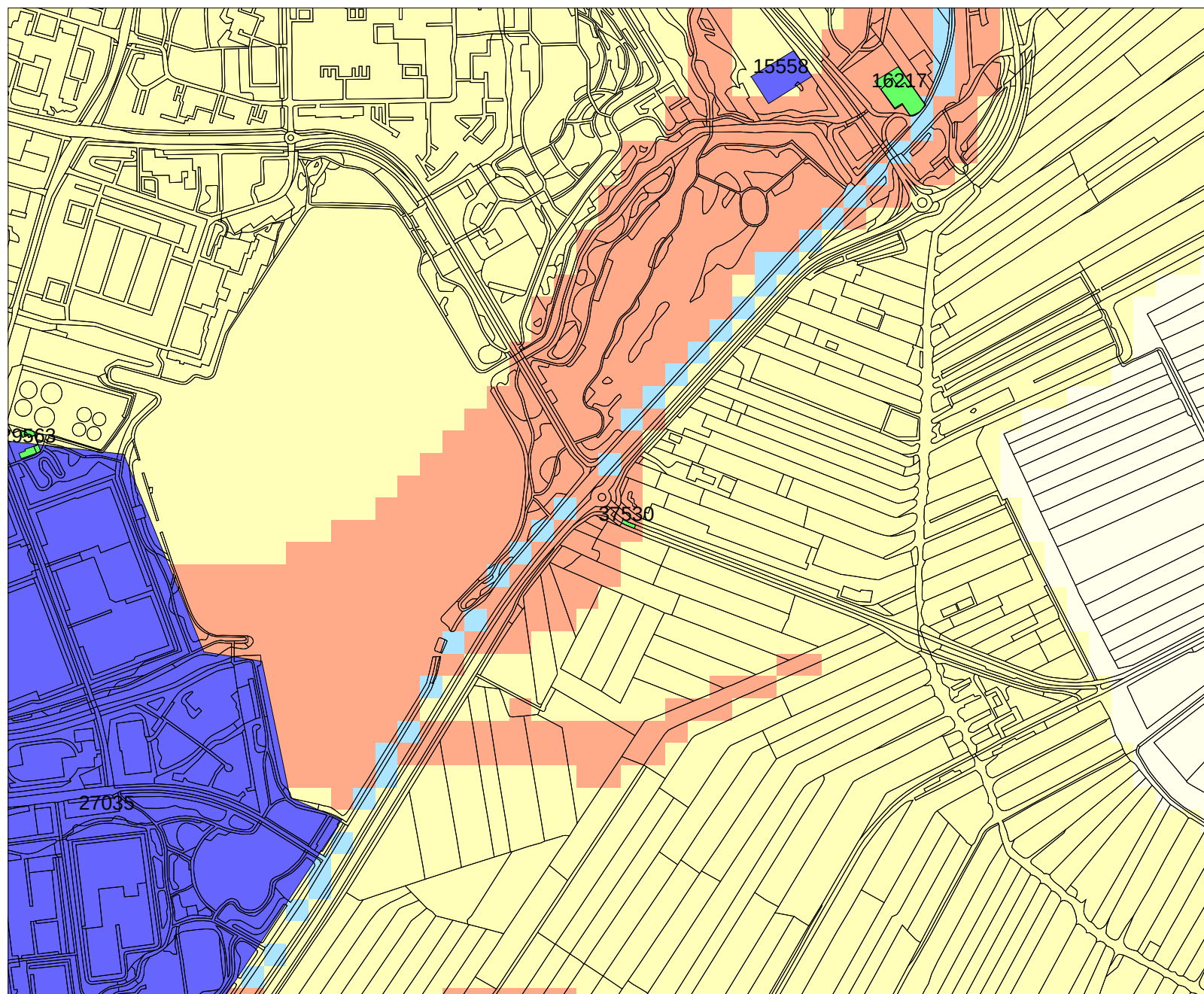
Afb. 3.3: Uitsnede Militair Topografische kaart 1881.
Positie onderzoekslocatie met een rode cirkel
aangegeven.

Afb. 4: Uitsnede Archis II

oktober 2009

Locatie 'N231/Nieuwkoopseweg' te Alphen aan den Rijn (meldingsnr. 37530)

108840 / 462197

106126 / 459980

Legenda

PLAATSNAMEN

● VONDSMELDINGEN

● WAARNEMINGEN

□ TOP10 ((c)TDN)

■ ONDERZOEKEN

■ ONDERZOEKSMELDINGEN

MONUMENTEN

■ archeologische waarde
■ hoge archeologische waarde
■ zeer hoge archeologische waarde
■ zeer hoge arch waarde, beschermd

IKAW

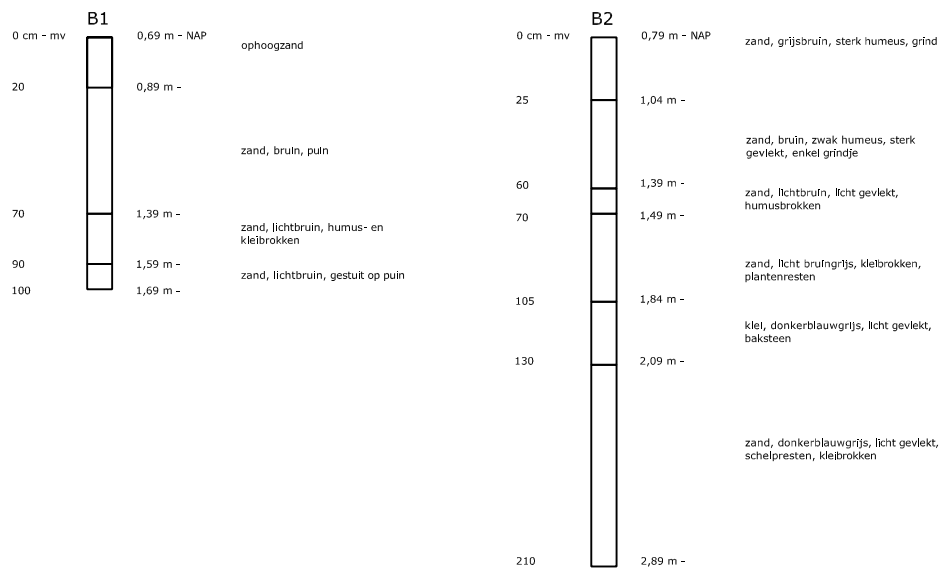
■ zeer lage trefkans
■ lage trefkans
■ middelhoge trefkans
■ hoge trefkans
■ lage trefkans (water)
■ middelhoge trefkans (water)
■ hoge trefkans (water)
■ water
■ niet gekarteerd

0 500 m

Archis2

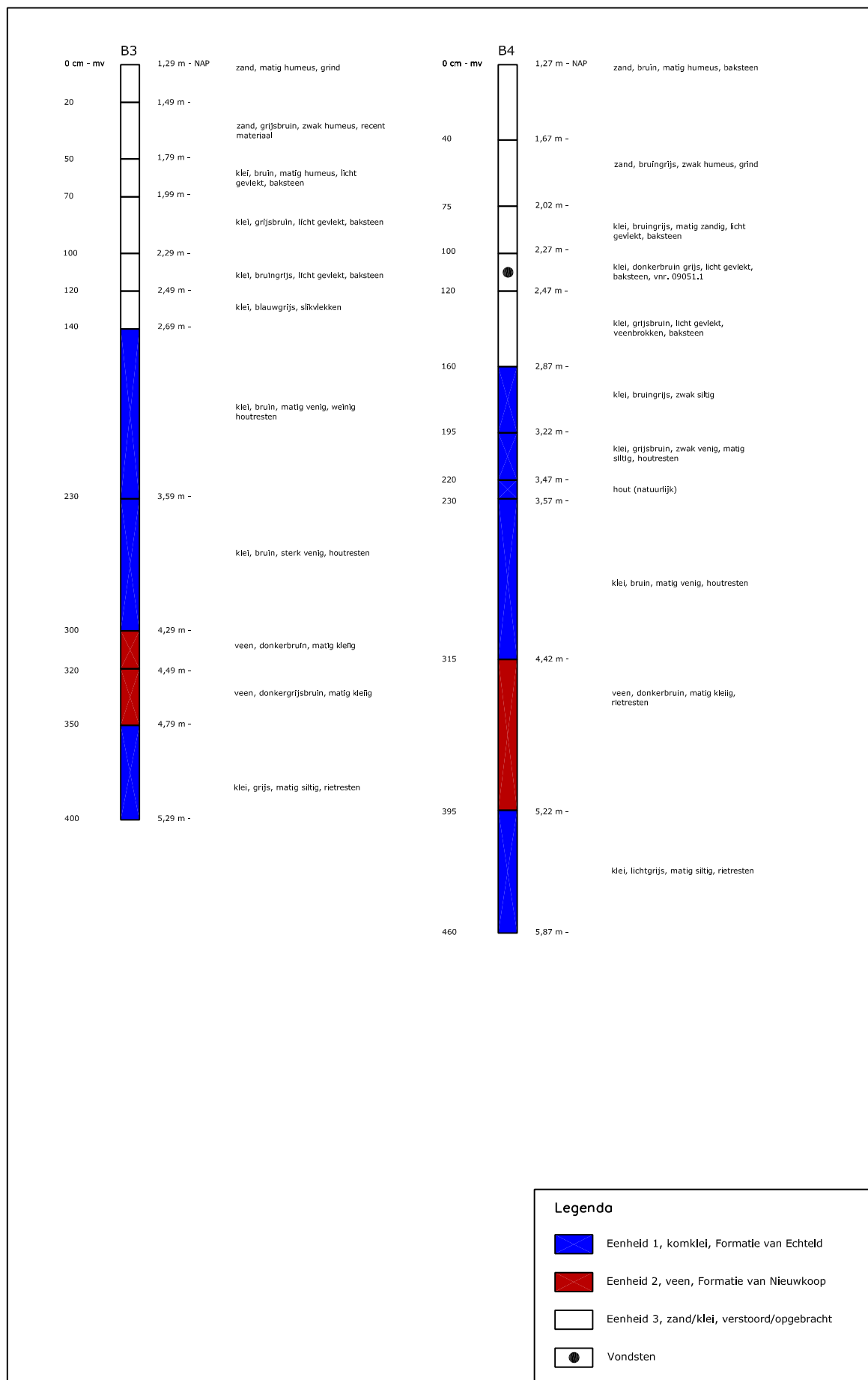
Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en
Wetenschap

Legenda

- Eenheid 1, komklei, Formatie van Echteld
- Eenheid 2, veen, Formatie van Nieuwkoop
- Eenheid 3, zand/klei, verstoord/opgebracht
- Vondsten

Afb. 5a: Boorstaten, boringen 1 & 2.

Afb. 5b: Boorstaten, boringen 3 & 4.